

Research Paper

Designing a dynamic model for primary schools

Toba Rezaeyan ¹, Hossenali Jahed ^{2*}, Mohammad Nourian ³, Nayereh Shahmohammadi ⁴

1. PhD Student in Educational Management, Faculty of Psychology and Educational Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Educational Management, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
3. Associate Professor, Department of Higher Education, Faculty of Educational Sciences and Psychology, South Tehran Branch, Islamic Azad, Thran, Iran
4. Associate Professor and member of the academic staff of Educational Research and Planning Organization, Ministry of Education, Tehran, Iran.

Received:2022/1/8

Accepted:2022/6/11

PP:128-145

Use your device to scan and read
the article online

DOI:

[10.30495/jedu.2023.29076.5820](https://doi.org/10.30495/jedu.2023.29076.5820)**Keywords:**Dynamics,
Dynamic Schoo
Elementary School**Abstract**

Introduction: The dynamism of primary schools is fundamental as an essential tool for raising the level of empowerment and educational promotion. Therefore, education should change the existing adaptive role to a reproductive role, provide dynamic conditions for each student. This research has been done to design a dynamic school model using consecutive exploratory research.

research methodology: The present study is a descriptive-survey based on a combined approach of consecutive exploratory type (taxonomic development model or classification) in terms of applied purpose and data collection method. In the first stage, a data-based qualitative method (data foundation) and an interview technique were used to construct the model. Sources of data collection in this section included semi-structured interviews with theoretical saturation (with 15 people) which were converted into textual data and then the text was coded using this data and to identify components Dynamic school was introduced in elementary schools and provided a model. The results of the qualitative section were designed based on the measuring instruments according to the identified components in the form of a 52-item questionnaire and its face and content validity was confirmed by experts and finally reached a reliability coefficient of 96%. Structural equation modeling was used to estimate the validity of the proposed model. The statistical population in the quantitative part of the professors of educational management of Farhangian University and the principals and teachers active in primary education and primary schools who implemented the dynamic school project in Tehran schools was 600 people who used stratified random sampling method. Based on Krejcie and Morgan table, 230 people were determined and Amos software was used for quantitative data analysis. In the qualitative section, 15 experts and informants in the two areas of school dynamics and primary schools were purposefully selected using the snowball method and Atlas.Ti software was used to analyze the qualitative data.

Findings: The results of qualitative and quantitative data analysis showed that the dynamic school model has 6 main categories (factors). Human factor includes (16 sub-categories or components) Structural factor includes (7 components) Process factor includes (5 components) Environmental factor includes (9 components) Cultural factor includes (5 components) and School dynamics factor includes (10 components)

Conclusion: Dynamic school is student-centered, technology-oriented, change-oriented, adaptable, responsive, innovative, flexible, agile, competitive, complex, continuous improvement and research-oriented in terms of constituent characteristics. These characteristics are formed as a result of the interaction of dynamic factors and components in the school and the existence of these characteristics confirms the effective relationship between the dimensions and components and the formation of a dynamic school.

Citation: Rezaeyan Toba, Jahed Hossenali, Nourian Mohammad, Shahmohammadi Nayereh (2023) Designing a dynamic model for primary schools. Journal of New Approaches in Educational Administration; 14(3):128-145

Corresponding author: Hossenali Jahed**Address:** Assistant Professor, Department of Educational Management, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.**Tell:** 02147916101**Email:** hossein.jahed@gmail.com

Extended Abstract

Introduction:

Dynamics is one of the most fundamental educational issues in the world today and means change over time. Our world and all its manifestations are dynamic. Perhaps the only thing that does not change is changing itself. Social dynamism implies innovation in society and stems from the nature of social life. They play an increasing role and by emphasizing the changes and developments in education, "today change and development in schools is a necessity, not an opportunity."

The explosion of information in the present age makes dynamism and change vital. Dynamics should be considered the primary goal of education. The school is a dynamic system, and in the position of maps and relationships, it is not static; it must adapt to survive. In order to adapt, it must change and educate a dynamic generation. Therefore, education must change the existing adaptive role to a reproductive one. In elementary school, the child is on the verge of developing at the physical, mental, emotional, social, and all-encompassing levels. Investment and planning in primary education is a type of long-term investment in terms of manpower and economic and cultural factors of production that every society benefits from. In this course, dynamic conditions and situations should be provided for each student to easily access new information and keep up with the new changes and expectations of society with continuous improvement. Therefore, designing a school that can focus on dynamism, innovation, flexibility, speed and power, variability, and continuous improvement in all its components and dimensions is essential. At present, the country's primary schools are run centrally and statically. A dynamic school model for elementary schools will determine what characteristics elementary schools should have.

Context:

A dynamic school is a school in which a multifaceted movement with the participation of students, teachers, and educators, parents to achieve certain educational and cultural goals, and it is an active, up-to-date, flexible, intelligent, responsive, improving school. Continuous, with extensive internal and external relationships and constructive interaction with internal components and external organizations that have characteristics such as high ability in individual and organizational growth and maturity, decentralization, network relationships, continuous learning, responsiveness, adaptability, and leadership. A review of previous research indicates the lack of a comprehensive dynamic school model for primary schools. In addition to a comprehensive view of all aspects of a school, this model should have a particular focus on the

dynamism, continuous improvement, and decentralization of the education organization. At present, the country's primary schools are run centrally and statically. The dynamic school model for elementary schools will determine what characteristics elementary schools should have. It also helps education administrators identify dynamic schools well and make sure their decisions are based on facts, not assumptions. The dynamic school has been neglected as a factor in improving performance and productivity in school education and management processes, and attention to it requires access to models to measure it. Therefore, the purpose of this study is to design and validate a dynamic school model for primary schools.

Goal:

This research has been done with the aim of designing a dynamic school model using a series of consecutive heuristic exploratory research.

Method:

The present study is a descriptive survey based on a mixed approach of consecutive exploratory types in terms of applied purpose and in terms of the data collection method. In the first stage, a qualitative method based on data (foundation data) and interview techniques were used to construct the model. Using the snowball method, 15 experts in Farhangian University and professors of educational management, and managers of the Educational Research and Planning Organization who had a doctorate and studied in educational sciences and educational management, were selected and interviewed as interviewees. Prior to the interview, a synthesis study was conducted to have a broad and scientific view of the interview.

Findings:

In the first step of coding, each of the main categories related to dynamic school was extracted, which was done to answer one of the research questions, and that was the answer to the question of what are the components of dynamic school. For primary schools ?

First, in the open coding stage, the initial codes (open codes) of the research were extracted from the text of the interviews conducted, and then its categories, which are the sum of several open codes, were identified. In the axial coding stage, the links between several categories were identified, and in this study, the extracted categories are, in fact, the same as the central codes.

Results:

The dynamic school model for primary schools requires finding the leading and influential indicators and components and establishing a relationship between them. Therefore, this study was conducted to design and validate a dynamic

school model. In the first step, the results of the interviews were coded by axial, open, and selective coding methods leading to 228 codes, and these codes were classified into six general categories and 52 sub-categories. In the second step, using structural equation modeling, the validity and reliability of the model were determined. In the background study, no consistent results have been reported in this study. According to the obtained results, it is suggested that the dynamic school model be used to evaluate the

performance of schools and select dynamic schools. Therefore, the authorities are suggested to pay attention to the exploratory model in this research and decide on its use. Change and dynamism are things that improve the growth of school performance. Therefore, it is suggested to school principals and officials of the Education Organization to pay special attention to changing, developing, and expanding the dynamics of primary schools in educational planning.

طراحی الگوی پویایی مدارس ابتدایی

طوبی رضاییان^۱، حسینعلی جاهد^{۲*}، محمد نوریان^۳، نیره شاه محمدی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. دانشیار، گروه آموزش عالی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، واحد تهران جنوب، آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. دانشیار و عضو هیات علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، وزارت آموزش و پرورش، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف: پویایی مدارس ابتدایی ابزاری مهم برای بالا بردن سطح توانمندی و ارتقای آموزشی از اهمیت به سزایی برخوردار است. بنابراین آموزش و پرورش باید نقش سازشی موجود را به نقش زایشی تغییر داده و برای هریک از دانش‌آموزان شرایط و موقعیت‌های پویا فراهم کند و محیط آموزشی را به نحوی مطلوب کنترل کرده تا به سهولت دسترسی به اطلاعات تازه، تسریع در کارها، تغییرات و بهبود مستمر داشته و در نهایت به برآورده شدن انتظارات جدید دانش‌آموزان بینجامد. این پژوهش باهدف طراحی الگوی مدرسه پویا، با استفاده از پژوهش آمیخته از نوع اکتشافی متوالی انجام شده است.

روش شناسی پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها، توصیفی-پیمایشی مبتنی بر رویکرد ترکیبی از نوع اکتشافی متوالی (مدل توسعه تاکسونومی یا طبقه‌بندی) است. در مرحله اول از روش کیفی مبتنی بر داده‌ها (داده بنیاد) و تکنیک مصاحبه برای ساخت مدل استفاده شده است. منابع گردآوری داده‌ها در این بخش شامل مصاحبه نیمه‌ساختار یافته تاحد اشباع نظری (با ۱۵ نفر) بوده که به داده‌های متنی تبدیل شده و پس از آن کدگذاری متن با استفاده از این داده‌ها صورت گرفت و به شناسایی مؤلفه‌های مدرسه پویا در مدارس ابتدایی و ارائه الگو پرداخته شد. نتایج بخش کیفی، بر اساس ابزار اندازه‌گیری طبق مؤلفه‌های شناسایی شده در قالب پرسشنامه ۵۲ سؤالی طراحی گردیده و روایی صوری و محتوایی آن با استفاده از نظر متخصصان تأیید گردید و در نهایت به ضریب پایایی ۹۶٪ رسید. برای برآورد اعتبار الگوی ارائه شده از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. جامعه‌ی آماری در بخش کمی اساتید مدیریت آموزشی دانشگاه فرهنگیان و مدیران و معلمان فعال در آموزش ابتدایی و مدارس ابتدایی که مجری طرح مدرسه پویا در مدارس شهر تهران به تعداد ۶۰۰ نفر بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۲۳۰ نفر تعیین شدند و برای تحلیل داده‌های کمی از نرم افزار Amos استفاده شد. در بخش کیفی تعداد ۱۵ نفر از صاحب‌نظران و مطلعین در دو حوزه پویایی مدرسه و مدارس ابتدایی به صورت هدفمند و با استفاده از روش گلوله برفی انتخاب شدند و برای تحلیل داده‌های کیفی از نرم افزار Atlas.Ti استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تحلیل داده‌های بخش کیفی و کمی نشان داد که الگوی مدرسه پویا دارای ۶ مقوله (عامل) اصلی است. عامل انسانی شامل (۱۶ مقوله فرعی یا مؤلفه) عامل ساختاری شامل (۷ مؤلفه) عامل فرآیندی شامل (۵ مؤلفه) عامل محیطی شامل (۹ مؤلفه) عامل فرهنگی شامل (۵ مؤلفه) و عامل پویایی مدرسه شامل (۱۰ مؤلفه) می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری: مدرسه پویا بر حسب ویژگی‌های تشکیل دهنده، دانش‌آموز محور، فناوری محور، تغییر محور، سازگار، پاسخگو، نوآور، انعطاف‌پذیر، چابک، رقابتی، پیچیده، بهبود مستمر و پژوهش محور است. این ویژگی‌ها در نتیجه ارتباط متقابل عوامل و مؤلفه‌های پویایی در مدرسه شکل می‌گیرند و وجود این ویژگی‌ها موید ارتباط موثر ابعاد و مؤلفه و شکل گرفتن مدرسه پویا می‌باشند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۳/۲۱

شماره صفحات: ۱۴۵-۱۲۸

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jedu.2023.29076.5820

واژه‌های کلیدی:

پویایی

مدرسه پویا

مدرسه ابتدایی

استناد: رضاییان طوبی، جاهد حسینعلی، نوریان محمد، شاه محمدی نیره (۱۴۰۲). طراحی الگوی پویایی مدارس ابتدایی. دوماهنامه علمی-پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. ۱۴ (۳): ۱۲۸-۱۴۵.

نو در مدیریت آموزشی. ۱۴ (۳): ۱۲۸-۱۴۵

* نویسنده مسوول: حسینعلی جاهد

نشانی: استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

تلفن: ۰۲۱۴۷۹۱۶۱۰۱

پست الکترونیکی: hossein.jahed@gmail.com

مقدمه

پویایی یکی از اساسی‌ترین مسائل آموزشی جهان حاضر به شمار می‌رود و به معنی تغییر در طول زمان می‌باشد. جهان ما و تمام مظاهر آن پویاست. شاید تنها چیزی که تغییر نمی‌کند، خود تغییر است (Mashaykhei, 2018). پویایی از ریشه پویدن و تغییر است. این مفهوم از نظر لغوی پویدگی، چگونگی پویایی و پویا بودن تعریف شده است و به طوری که پیام شادی و نشاط در نمود عملی آن تعریف شده است. می‌تواند موجب شادی و نشاط مضاعف شود و بالعکس شادی و نشاط موجب پویایی و بالندگی شود (Mohammadzadeh & Salehi). پویایی اجتماعی ملازم نوآوری در اجتماع است و از ذات زندگی اجتماعی سرچشمه می‌گیرد (Schermerhorn, Hunt & Osborn, 2009). با در نظر گرفتن این واقعیت که در حال حاضر مدارس در سراسر دنیا به صورت مؤسسه‌های بزرگی درآمده‌اند که در تداوم حیات ملی کشورها و پیشرفت آن‌ها نقش فزاینده‌ای بازی می‌کنند (Mohebzadegan, 2014) و با تأکید بر تغییر و تحولات موجود در آموزش «امروزه تغییر و توسعه در مدارس یک ضرورت است، نه یک فرصت» (Lujan & Dolence, 2006).

انفجار اطلاعات در عصر حاضر امر پویایی و تحولات را حیاتی جلوه‌گر می‌سازد (Seifunraghi, 2012). نودینگز (Nodings, 2003) معتقد است که پویایی باید به عنوان هدف اصلی آموزش و پرورش مطرح گردد که هم با ساختار و هم با فرآیند سروکار دارد. مدرسه سیستمی پویاست که هم ثابت و هم انعطاف‌پذیری، هم روابط ساختاری مستحکم و هم روابط ساختاری منعطف دارد. مدرسه در مقام قرارگیری نقش‌ها و روابط، ایستا نیست (Flip Klijn, 2019)، برای بقا باید سازگار شود و برای سازگاری باید تغییر کند (Wayne et al, 2016) و باید نسلی پویا را تربیت نماید (Younesi, 2009). بنابراین آموزش و پرورش باید نقش‌سازشی موجود را به نقش‌زایشی تغییر داده و به آموزش یادگیری بپردازد (Najafi & Hosseinpour, 2013). مدرسه از مهم‌ترین اجزای آموزش و پرورش است (Karami & Pajohanfar, 2015) و هم چنین مهم‌ترین فضای عمومی است که موضوع بسیار قابل توجه در طراحی است (Nasiri Darian, 2015). ساختار مدرسه، تأثیر بسیاری در آموزش فراگیران دارد (Peterson, McCarthy & Elmore, 1996). بین شرایط سازمانی و یادگیری دانش‌آموزان، رابطه مثبت وجود دارد. (Gamoran, 2018) کودک در دوره‌ی ابتدایی در آستانه تحول رشد در سطوح جسمی، ذهنی، عاطفی، اجتماعی و همه‌جانبه می‌باشد. سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی در آموزش ابتدایی یک نوع سرمایه‌گذاری درازمدت از نقطه نظر نیروی انسانی و عوامل تولید اقتصادی و فرهنگی است که هر جامعه، از فواید آن سود می‌برد (Mofidi, 2015). در این دوره باید برای هر یک از دانش‌آموزان شرایط و موقعیت‌های پویا فراهم کرد و محیط آموزشی را به نحوی مطلوب کنترل کرد (Ahadi & Delavar, 2013). کانت فیلسوف عصر روشنگری، یکی از اصولی که به برنامه‌ریزان پیشنهاد می‌کرد، این بود که کودکان نباید صرفاً برای حال بلکه باید برای آینده تربیت شوند. استفاده از پویایی باید به عنوان یک اصل در نظر گرفته شود تا به سهولت دسترسی به اطلاعات تازه، تسریع در کارها، تغییرات و بهبود مستمر داشته و در نهایت به برآورده شدن انتظارات جدید مخاطبان بینجامد (Mohsenpour, 2017).

تناسب ویژگی‌های مدارس با ویژگی‌های رشد جسمی، شناختی، عاطفی و... دانش‌آموزان، باعث همسویی و هماهنگی بیشتر و در نتیجه اثربخشی بیشتر آن خواهد شد. «مدرسه پویا»، مدرسه‌ای است فعال، روزآمد، منعطف، هوشمند، پاسخ‌گو، در حال بهبود مستمر، با روابط درون‌سازمانی و برون‌سازمانی گسترده و در تعامل سازنده با اجزای داخلی و سازمان‌های خارجی که ویژگی‌هایی همچون توانایی بالا در رشد و بلوغ فردی و سازمانی، عدم تمرکز، روابط شبکه‌ای، یادگیری مداوم، پاسخگویی، سازگاری و پیشرو بودن دارد (Jahed, 2016). یکی از ویژگی‌های مهم مدارس پویا انعطاف‌پذیری است و این انعطاف‌پذیری باید در حوزه‌های محیط یادگیری، برنامه درسی، طراحی فضای درونی مدارس، ساختار، مدیریت و... مدنظر قرار گیرد. پژوهش‌های مختلفی بدون اشاره به عنوان مدرسه پویا، موضوع نشاط، نوآوری، انعطاف‌پذیری و فعال بودن مدارس را مورد توجه قرار داده‌اند. عوامل مؤثر بر پویایی و شادکامی در مدرسه شامل فضای فیزیکی، کیفیت فعالیت‌های آموزشی، روابط آموزشی مطلوب، روش‌های فعال تدریس، آموزش ارزش‌های انسانی، روش‌های ساده و جذاب در آموزش، معرفی الگوهای مناسب، ایجاد عزت‌نفس و اعتماد به نفس، آموزش روابط اجتماعی مناسب، توجه به معیارهای شادی‌آفرینی در سنین مختلف، آموزش ارزشمندی کار و تلاش، تشویق دانش‌آموزان به خلاقیت و نوآوری و ایجاد بسترهای لازم برای بروز استعدادها، همکاری آگاهانه و مشارکت اولیاء است (Abbasinia, 2012). مدارس پویا از لحاظ برنامه‌ی درسی، محتوای درسی، روش‌های یاددهی - یادگیری، سبک رهبری مدرسه (Adams, 2013)، فرهنگ، جو سازمانی، ساختار مدرسه و میزان حرفه‌گرایی معلمان (Escribano & et al, 2020) با مدارس دیگر تفاوت دارند. موریز شناخت همه‌جانبه‌ی دانش‌آموز و توجه به نیازها و ویژگی‌های او، اعتماد و تفویض مسئولیت مناسب به دانش‌آموزان و هماهنگی بین معلم و دانش‌آموز را از عوامل شکل‌گیری پویایی در مدارس دانسته است (Hyde, 2011). اعتماد به دوستان، محیط فیزیکی مطلوب و یادگیری مهارت‌های جدید (Miller & et al, 2008) و همچنین جذابیت فضای مدرسه، ورزش، کتاب‌های خوب، بازی و تفریح، کلاس‌های ورزشی و هنری و نوع ارزشیابی (Woolk, 2008) از عوامل تأثیرگذار بر شادکامی و پویایی معرفی شده‌اند. هم چنین مدرسه پویا مکانی است

که هر دانش‌آموزی از تجارب غنی یادگیری و فرصت‌های ساختاریافته برای خلاقیت مستمر سود می‌برد (HeidariFard, 2016). مدارس پویا به هنگام مواجه شدن با تغییر و تحولات محیطی به منظور پاسخگو بودن به ذی نفعان خود تغییر ماهیت می‌دهند. این مدارس از لحاظ برنامه‌ی درسی، محتوای درسی، روش‌های یاددهی - یادگیری، سبک رهبری مدرسه (Adams, 2013)، فرهنگ، جو سازمانی، ساختار مدرسه و میزان حرفه‌گرایی معلمان (Escrignano & et al, 2020) با مدارس دیگر تفاوت دارند. همچنین مدارس پویا افراد و کارکنان خود را در بهبود مستمر درگیر می‌نمایند. رویکردهای آموزشی جدید را پیشنهاد می‌دهند. روش‌ها، ساختار تدریس و یادگیری متفاوتی دارند. به منظور نیل به اهداف خود به دنبال عملی کردن طرح‌های تازه و جدید می‌روند. موفقیت و پیشرفت دانش‌آموزان، رضایت خاطر معلمان و کارکنان اولویت کاری آن‌هاست. برای پیشرفت خود، برنامه‌های درسی جدید، نرم‌افزارهای آموزشی، تعلیم و تربیت پیشرفته و خدمات آموزشی و علمی بهتر و ارزشمندتر ارائه می‌دهند. بین مدیر، معلمان و کارکنان روابط سازنده و مطلوب وجود دارد. این مدارس دارای منابع انسانی توانمند، رهبری پویا، فرهنگ و جو سازمانی پویا، ساختارها و فرایندهای تسهیل‌کننده هستند.

مدرسه پویا، مدرسه‌ای است که در آن، حرکت چند جانبه‌ای با مشارکت دانش‌آموزان، معلمان و مربیان، پدران و مادران برای رسیدن به اهداف آموزشی و فرهنگی معینی جریان می‌یابد، به نحوی که در پایان هر مرحله از تحصیل؛ دستاوردها رضایت‌بخش و امیدآفرین می‌باشد (Zarhani, 2000) «مدرسه پویا»، مدرسه‌ای است فعال، روزآمد، منعطف، هوشمند، پاسخگو، در حال بهبود مستمر، با روابط درون‌سازمانی و برون‌سازمانی گسترده و در تعامل سازنده با اجزای داخلی و سازمان‌های خارجی که ویژگی‌هایی همچون توانایی بالا در رشد و بلوغ فردی و سازمانی، عدم تمرکز، روابط شبکه‌ای، یادگیری مداوم، پاسخگویی، سازگاری و پیشرو بودن دارد (Jahed, 2016). شادی در بچه‌ها آموخته می‌شود و به همین دلیل بهتر است، اهداف برنامه درسی مدارس در راستای رسیدن به شادی تدوین شود و تبیین هدف‌های برنامه درسی شاد نخستین گام در ایجاد مدارس پویاست (Selden, 2006). در بررسی دیدگاه دانش‌آموزان نشان داده که آن‌ها مدرسه‌ای را ترجیح می‌دهند که آموزش و جو حاکم به صورت ایستا نباشد و از پویایی و فعالیت خوبی برخوردار باشد (Klijn & et al, 2019). بنابراین طراحی مدرسه‌ای که بتوان پویایی، نوآوری، انعطاف‌پذیری، سرعت و قدرت، تغییرپذیری و بهبود مستمر را در تمامی مؤلفه‌ها و ابعاد آن همچون برنامه‌ی درسی، اهداف و محتوای آموزش، روش‌های یاددهی - یادگیری، سبک رهبری مدرسه، فرهنگ و جو سازمانی، ساختار مدرسه، میزان حرفه‌گرایی معلمان، مدیریت کلاس درس، فضای آموزشی و ... را مورد توجه قرارداد، امری ضروری است. ولی تاکنون این امر به‌طور جدی در کشور ما بررسی نشده و یا با تمامی ابعاد و مؤلفه‌ها در نظر گرفته نشده است.

بررسی پژوهش‌های قبلی، نشانگر نبود الگوی جامع مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی است. این الگو باید علاوه بر دیدی جامع نسبت به تمام ابعاد یک مدرسه، تمرکز خاصی بر پویایی، بهبود مستمر و تمرکززدایی از سازمان آموزش و پرورش داشته باشد. در حال حاضر مدارس ابتدایی کشور به صورت متمرکز و ایستا اداره می‌شود. الگوی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی، مشخص خواهد کرد که مدارس ابتدایی باید دارای چه ویژگی‌های باشند. هم‌چنین به مدیران آموزش و پرورش کمک می‌کند تا مدارس پویا را به‌خوبی شناخته و مطمئن شوند که تصمیماتشان مبتنی بر واقعیات هستند نه مفروضات. مدرسه پویا به‌عنوان عاملی برای ارتقای عملکرد و بهره‌وری در فرایندهای آموزش و مدیریت مدارس مغفول مانده است و توجه به آن نیازمند دسترسی به مدل‌هایی برای سنجش آن است. لذا هدف این پژوهش طراحی و اعتبارسنجی الگوی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی است.

پیشینه پژوهشی

در پژوهشی اسفندیار (Esfandiari, 2019) با عنوان طراحی الگوی مدرسه بانشاط در نظام آموزش و پرورش است. الگوی طراحی شده که شامل شرایط علی نظیر (معماری مدرسه و کلاس، ویژگی‌های معلم، فوق‌برنامه سلامت، روان معلم و مدرسه) و شرایط زمینه‌ایی نظیر (ارتباط با خانواده، روش تدریس مشارکتی، منابع مالی، سبک یادگیری) و شرایط مداخله‌گر نظیر (ساختار آموزشی، سیاست‌گذاری‌های آموزشی، شکاف بین برنامه و طرح‌ها) بر موقله شادی و نشاط در مدرسه تأثیرگذار خواهند بود. هم‌چنین در پژوهشی انصاری و هاشمی (Ansari & Hashemi, 2017) با عنوان مقایسه‌ی بین تدریس میرا و تدریس پویا بیان شده است که در تدریس پویا فرآیند یادگیری بر تجربه زیبایی‌شناسی است. باید با استفاده از هنر و حیطة‌های عاطفی دانش‌آموزان نسبت به آن اقدام نمود. هم‌چنین در تدریس میرا که عاری از هرگونه پیوندی با زیبایی‌شناسی و خلاقیت است. شاهد عدم یادگیری و گریز از مدرسه و بی‌انگیزگی از سوی شاگرد و معلم خواهیم بود. دوغانی آقچوغلو و زمان‌بخش (Dugani Aghchghloo & Zaman Bakhsh, 2017) در پژوهش خود با عنوان بررسی تأثیر حیات پویا بر شادابی دانش‌آموزان مدرسه ابتدایی به این نتایج دست یافتند که بین حیات پویا و شادابی دانش‌آموزان رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. هم‌چنین فراقکش (Faraghkash, 2016) در پژوهش خود به‌عنوان طراحی مدرسه پویا با رویکرد خلاقیت دانش‌آموزان ابتدایی بیان می‌کند که عواملی همچون به‌کارگیری رنگ مناسب در فضای آموزشی، ایجاد فضای امن و متنوع در محیط بازی، آسایش و ایمنی، استفاده از عناصر طبیعی با میانگین مشاهده‌شده بیشترین اثر را در افزایش خلاقیت دانش‌آموزان دارند و مدرسه محیطی برای تربیت نسل آینده است. پس از این رو مدرسه نقش

به سزایی در تقویت یا تخریب خلاقیت در جامعه دارد. علاوه بر روش‌های مدیریتی، برنامه‌های درسی، معماری بنای مدرسه نیز می‌تواند به تشویق خلاقیت در دانش‌آموزان کمک کند. در پژوهشی که از سوی میر (Mir, 2016) با نام بررسی تأثیر شیوهی ارزیابی پویا بر یادگیری مفهوم رقم در پایه اول ابتدایی انجام شده است و هدف آن بررسی تفاوت بین به‌کارگیری ارزیابی پویا و ارزیابی غیر پویا/ایستاست. نتایج تحلیل حاکی از تفاوت معنادار بین دو گروه بود. بدان معنا که گروه آزمایش تحت تأثیر شیوهی ارزیابی پویا نسبت به گروه کنترل عملکرد بهتری از خود نشان دادند. لذا، اعمال این روش بر میزان یادگیری مفهوم رقم برای دانش‌آموزان پایه‌ی اول ابتدایی اثربخش بوده است.

از میان تحقیقاتی که در خارج از کشور انجام شده است؛ می‌توان به پژوهش‌هایی از جمله پژوهش دارلین هموند و همکاران (Darling-Hammond & et al, 2020) به‌عنوان پیامدهای عملی و پویای آموزش و توسعه علم یادگیری با روش سنتز پژوهی باهدف پیامدهای برنامه‌های مدرسه و کلاس درس برای علم یادگیری و توسعه و به این نتایج رسیدند که چگونه رشد و یادگیری کودکان می‌تواند با تعامل بین عوامل محیطی، روابط و فرصت‌های یادگیری که آن‌ها تجربه می‌کنند، ارتباط برقرار کند، چه در محیط مدرسه و چه در خارج از آن که بر روی رشد فرآیندهای جسمی، روان‌شناختی، شناختی، اجتماعی و عاطفی تأثیر می‌گذارد. بنابراین روابط و فرصت‌های آموزشی موردنیاز برای ارتقاء رشدی و یادگیری کودکان در برابر تغییرپذیری باید به‌گونه‌ای تغییر کنند که هم شیوه‌هایی برای کمک به مربیان باشند و هم پاسخگوی نیاز نسل جدید در این تغییرات باشند. تا مدارس بتوانند همه کودکان را قادر به یافتن مسیرهای مثبت برای بزرگسالی و هم چنین زندگی در جامعه قرار دهند. پژوهشی دیگر تائو (Touw & et al, 2019) با موضوع استفاده از فناوری الکترونیکی در ارزیابی پویا در جهت پیشرفت مدرسه در دانش‌آموزان دبستان باهدف تلفیق استفاده از فناوری الکترونیکی و آزمایش پویا. برای غلبه بر محدودیت‌های آزمایش‌های معمولی استاتیک و تطبیق هرچه بیشتر با نیازهای فردی کودک آن که روش این پژوهش از نوع آزمایشی و نتایج به‌دست‌آمده حاکی از این است که افزایش احتمال این که کودکان بتوانند مسائل را به‌طور دقیق با استفاده از فناوری الکترونیکی و آزمایش پویا حل کنند، بسیار مؤثر است و عملکرد کودکان را در آزمون‌های ریاضی و ارزیابی‌های پویا به‌طور قابل‌توجهی بالا می‌برد. کلیجین (Klijin & et al, 2019) در پژوهش خود با موضوع انتخاب مدرسه ایستا یا پویا و نظر دانش‌آموزان روی زمینه‌ی مطلوبیت مدارس به این نتایج رسیدند که دانش‌آموزان مدرسی را ترجیح می‌دهند که آموزش و جو حاکم به‌صورت استاتیک و ایستا نباشد و از پویایی و فعالیت خوبی برخوردار باشد. دانش‌آموزانی که در مدارس به‌صورت فعال نه به‌صورت منفعل بتوانند در تصمیمات مدرسه‌ی خود مشارکت داشته باشند به قوانین احترام بیشتری می‌گذارند و از پویایی و انگیزه‌ی بالای برخوردار هستند. شتراستوک (Shutterstock & et al, 2019) در بررسی خودروی مدارس سراسر دنیا برای بهبود نتایج یادگیری دانش‌آموزان در موضوعات سنتی و پویا. به این نتیجه رسیدند که مدارس فقط مکان‌هایی نیستند که دانش‌آموزان صرفاً به دنبال پیشرفت تحصیلی باشند. بلکه مدارس باید محیط‌هایی برای پرورش کودک باشند. از جمله رشد اجتماعی، عاطفی، جسمی و روحی آن‌ها را دربر گیرد. اگر کودکان و نوجوانان را بخواهیم، به‌عنوان افراد مسئول، مولد و بانشاط در جامعه تبدیل کنیم. به یک آموزش جامع نیاز داریم که نه تنها برای کارهای شناختی بلکه برای طیف گسترده‌ای از فرصت‌های شخصی، اجتماعی و حرفه‌ای آماده کنند تا با چالش‌ها و وظایف در زندگی آشنا شوند و راهکارها را پیدا کنند. درنهایت می‌توان بیان کرد که طراحی مدرسه پویا، نه تنها موجب هم‌مسیری مدارس با تغییرات جهانی می‌شود، بلکه از طریق تربیت دانش‌آموزان کارآمد، می‌تواند موجب اعتلای کشور شود. اگر اهمیت و نقش آموزش و پرورش را در ساختن آینده‌ای بهتر برای جامعه بپذیریم، به‌ناچار اهمیت تغییرپذیری و پویایی را نیز باید قبول کرد. درواقع، پویایی بر اساس همان منطق گفته‌شده، نقش مهمی در آماده‌سازی دانش‌آموزان برای زندگی آینده در جامعه و شکوفایی نیروی انسانی آن دارند. در بررسی پیشینه‌ی پژوهش مشخص شد که پژوهش‌هایی در موضوعات و ابعاد مدرسه پویا به‌صورت مجزا و تک‌بعدی انجام شده است اما شناسایی مؤلفه‌های مدرسه‌ی پویا به‌طور کلی نادیده گرفته شده است. لذا سؤالات این پژوهش عبارت‌اند از:

۱- الگوی مدرسه پویا در مدارس ابتدایی چگونه است؟

۲- آیا الگوی طراحی شده از اعتبار مناسبی برخوردار است؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی-پیمایشی مبتنی بر رویکرد آمیخته از نوع اکتشافی متوالی مدل توسعه تاکسونومی یا طبقه‌بندی است. در مرحله اول، در بخش کیفی پژوهش مبتنی بر روش نظریه داده‌بنیان یا زمینه‌ای است. در این روش برای اجرا از ابزار مصاحبه با صاحب‌نظران استفاده می‌شود. برای گردآوری داده‌ها در روش نظریه داده‌بنیان، گلاسر (۲۰۰۱) بیان می‌کند که همه چیز داده است. مسیر کار در این روش، استفاده از داده‌هاست تا نظریه و به جای این که با نظریه آغاز شود به نظریه ختم می‌شود. بر این اساس پژوهشگر ابتدا با موارد، وقایع و یا تجارب مربوط به یک فرد، پژوهش خود را شروع می‌کند و به تدریج مقوله‌های مفهومی انتزاعی‌تری را جهت ترکیب، توضیح، تشریح پیدا کرده و در آخر، الگوی روابط میان آن‌ها را تدوین می‌کند. لذا روش مصاحبه، اساسی‌ترین و مهم‌ترین فن گردآوری داده‌های زمینه‌ای محسوب می‌شود (Frasatkah, 1395). نظریه داده‌بنیان مبتنی بر ۳ نوع کدگذاری باز، محوری

و انتخابی است. که برای تحلیل مصاحبه‌ها صورت می‌گیرد. کدگذاری باز بخشی از فرایند تحلیل داده‌هاست که به خردکردن، مقایسه‌سازی، نام‌گذاری، مفهوم‌پردازی و مقوله‌بندی داده‌ها می‌پردازد مرحله دوم تجزیه و تحلیل، کدگذاری محوری است که برقراری رابطه بین مقوله‌های تولید شده در مرحله کدگذاری باز است. کدگذاری انتخابی مرحله اصلی این روش است که مقوله محوری را به شکلی نظام‌مند به دیگر مقوله‌ها ربط داده، و مقوله‌هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند، اصلاح می‌کند (Stravos, 1987).

در این پژوهش، از روش‌های مشاهده، مشاهده مشارکتی و گردآوری اسناد و مدارک نیز به نام روش‌های مکمل استفاده شده است. قبل از انجام مصاحبه برای داشتن دید گسترده و علمی در مصاحبه، علاوه بر تعداد ۷ جلد کتاب و ۵ جلد پایان‌نامه، ۶۲ مقاله از بین پژوهش‌های انجام‌شده داخلی و خارج، در دو حوزه مدرسه پویا یا پویایی مدرسه و مدارس ابتدایی انتخاب شدند. در بخش کیفی برای جمع‌آوری داده‌ها از ۱۵ نفر از صاحب‌نظران و مطلعین در دو حوزه پویایی مدرسه و مدارس ابتدایی که دارای مدرک دکترا و تحصیل کرده رشته علوم تربیتی و مدیریت آموزشی بودند، بوسیله روش نمونه‌گیری هدفمند به شیوه گلوله برفی به‌عنوان مصاحبه‌شونده انتخاب و مورد مصاحبه قرار گرفتند. با این وجود نمونه‌گیری و گردآوری اطلاعات در بخش کیفی تا زمانی ادامه می‌یابد که فرایند تجزیه و تحلیل و اکتشاف به اشباع نظری برسد. به این ترتیب، نتایج پاسخ‌های داده شده یا مصاحبه‌های انجام شده با صاحب‌نظران به اندازه‌ای به یکدیگر شایسته دارند که منجر به تکراری شدن پاسخ‌ها یا مصاحبه‌ها شده و داده‌های جدید در آن‌ها وجود نداشته باشد، در این صورت تعداد مصاحبه‌ها را کافی دانسته و پژوهشگر دست از مصاحبه خواهد کشید (Mohammadpour, & et al 2008). در این پژوهش با تعداد ۱۵ نفر از صاحب‌نظران و مطلعین به اشباع نظری رسیده شد. نتایج تجزیه و تحلیل کیفی با استفاده از نرم‌افزار اطلس ۱ انجام شد. این فرایند منتهی به ۲۲۸ کد شده و این کدها در ۶ مقوله کلی و ۵۲ مقوله فرعی دسته‌بندی و طبقه‌بندی شدند. در مرحله دوم، از روش تحقیق کمی استفاده گردید. ابتدا براساس نتایج بخش کیفی، ابزار اندازه‌گیری براساس مؤلفه‌های شناسایی شده و در قالب پرسشنامه محقق ساخته ۷۳ گویه‌ای طراحی گردید. گویه‌ها به نظر سه نفر از استادان مدیریت آموزشی و برنامه ریزی درسی که دارای تالیفات مرتبط و چهار نفر از صاحب‌نظران مدیریت آموزشی که در طراحی و اجرای طرح مدرسه پویا و مدارس ابتدایی نقش داشتند رسید با بهره‌گیری از نظرات این اساتید تعداد گویه‌ها به ۵۲ گویه تقلیل یافت که در قالب ۶ مؤلفه‌ی انسانی، ساختاری، فرآیندی، محیطی، فرهنگی و پویایی به‌صورت طیف سه‌بخشی (غیرضروری، مفید ولی غیرضروری، ضروری) تشکیل شدند. برای محاسبه پایایی، پرسشنامه ۵۲ گویه‌ای بین ۳۰ نفر افراد جامعه آماری توزیع و پس از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، و حذف ۴ گویه بر اساس نتایج بررسی پایایی، ضریب آلفای کل پرسشنامه ۴۸ گویه‌ای ۰/۹۶ محاسبه گردید. بنابراین ادامه تحلیل‌ها با پرسشنامه ۴۸ گویه‌ای انجام گرفت. برای برآورد اعتبار الگوی عرضه شده از تحلیل مدلیابی معادلات ساختاری استفاده شد.

جامعه‌ی آماری در بخش کمی استادان مدیریت آموزشی دانشگاه فرهنگیان و مدیران و معلمان فعال در آموزش ابتدایی و مدارس ابتدایی که مجری طرح مدرسه پویا در مدارس شهر تهران هستند. برابر آمار گرفته‌شده از معاونت نیروی انسانی سازمان آموزش و پرورش تعداد افراد جامعه آماری، با احتساب ضریب برآوردی به علت تغییرات مداوم برابر ۶۰۰ نفر هستند. این تعداد بسیار گسترده بوده و به همین دلیل با استفاده از جدول کرجسی و مورگان حجم نمونه انتخابی برابر ۲۳۰ نفر حاصل گردید. در بخش کمی از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای از نوع همبستگی از شهر تهران بهره‌گرفته شد. برای تحلیل داده‌ها و آزمون مدل پژوهش از نرم‌افزار آموس ۲ استفاده شده است. برای بررسی روایی پرسشنامه و تعیین این مطلب که محتوای ابزار از چند عامل اشباع‌شده است، از روش تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از تحلیل مؤلفه‌های اصلی^۳ (PC) استفاده شد. برای اجرای تحلیل عاملی به شیوه تحلیل مؤلفه‌های اصلی به‌منظور حصول اطمینان نسبت به کفایت نمونه‌برداری و صفر نبودن ماتریس همبستگی داده‌ها در

جامعه نتایج آزمون KMO و آزمون کرویت بارتلت محاسبه و در جدول (۱) گزارش شده است.

جدول ۱- نتایج آزمون کفایت نمونه‌برداری و صفر نبودن ماتریس همبستگی داده‌ها

آزمون بارتلت		KMO
سطح معنی‌داری	مجذور خی	۰/۸۲
۰/۰۰۱	۹۰۵۲/۶۳	

یافته‌ها

یافته‌های کیفی پژوهش دارای ۲۲۸ کد که این کدها در ۶ مقوله کلی و ۵۲ مقوله فرعی دسته‌بندی و طبقه‌بندی شدند. در گام اول کدگذاری‌ها، هر یک از مقوله‌های اصلی مربوط به مدرسه پویا، استخراج شد که در قالب پاسخگویی به یکی از سؤال‌های پژوهش انجام شد و آن پاسخ به این سؤال بود که مؤلفه‌های مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی کدام است؟

1 Atlas.Ti

2 Amos

3 Principal Components Analysis

در ابتدا، در مرحله کدگذاری باز، کدهای اولیه (کدهای باز) پژوهش از متن مصاحبه‌های انجام‌شده استخراج و سپس مقوله‌های آن که مجموع چند کدباز می‌باشد، مشخص گردید. در مرحله کدگذاری محوری، پیوند بین چند مقوله با یکدیگر مشخص گردید و در مرحله کدگذاری انتخابی فرآیند یکپارچه‌سازی و بهبود مقوله‌ها برای رسیدن به یکپارچگی و مقوله اصلی صورت گرفت.

نتایج تحلیل مصاحبه‌ها و پژوهش‌ها و هم‌چنین فرآیند کدگذاری منتهی به ۶ مقوله کلی شدند. هر یک از این ۶ مقوله دارای تعدادی زیرمقوله یا مقوله فرعی است. مقوله کلی اول عامل انسانی مدرسه پویا و دارای ۱۶ مقوله فرعی (آفرینش ذهنی، تفکر، نیاز، علائق، اهداف، تعهد، انگیزه، هیجان، عواطف، سلامت روان، رضایتمندی، شناخت، خلاقیت، شخصیت، باور و روزآمدی) است. مقوله کلی دوم عامل ساختاری مدرسه پویا و دارای ۷ مقوله فرعی (وظایف، نقش، سلسله‌مراتب، رهبری، نظم و پیشرفت، ارتباطات و تعاملات) است. مقوله کلی سوم عامل فرآیندی مدرسه پویا و دارای ۵ مقوله فرعی (فرآیند سیاست‌گذاری، فرآیند تصمیم‌گیری، فرآیند تدریس، فرآیند آموزش و فرآیند یادگیری) است. مقوله کلی چهارم عامل محیطی مدرسه پویا و دارای ۹ مقوله فرعی (قوانین و مقررات، سیاست، چشم‌انداز، برنامه، راهبرد، والدین، فناوری، فضای مجازی و فضای باز) است. مقوله کلی پنجم عامل فرهنگی مدرسه پویا و دارای ۵ مقوله فرعی (ارزش‌ها، انتظارات، هنجارها، معیارها و مشارکت) است. مقوله کلی ششم عامل پویایی مدرسه ابتدایی و دارای ۱۰ مقوله فرعی (تغییر، رشد، سازگاری، پاسخ‌گویی، نوآوری، انعطاف‌پذیری، چابکی، رقابت، پیچیدگی و بهبود و توسعه) است.

سؤال اول: مؤلفه‌های مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی کدام است؟

جدول ۲- کدهای استخراجی از مصاحبه‌ها

مقوله‌های اصلی	کدهای محوری	کدهای بازمصاحبه‌شوندگان
عامل انسانی	آفرینش ذهنی	M4, M7, M13
	تفکر	M1, M2, M8, M11, M15
	نیازها	M1, M9, M14
	علائق	M3, M5, M8, M12
	اهداف	M3, M5, M6, M14
	تعهد	M3, M5, M8, M13
	انگیزه	M1, M10, M11, M15
	هیجان	M2, M6, M7, M10, M12, M15
	عواطف	M4, M9, M13, M15
	سلامت روان	M2, M4, M9, M14
	رضایتمندی	M6, M10, M13
	شناخت	M1, M5, M11, M15
	خلاقیت	M2, M6, M12
	شخصیت	M4, M9, M13
	عامل ساختاری	باور
روزآمدی		M1, M3, M7, M11, M12, M14
وظایف		M3, M7, M11, M14
نقش		M8, M10, M14
سلسله‌مراتب		M1, M9, M15
رهبری		M2, M7, M12, M15
نظم و پیشرفت		M4, M9, M10, M14
ارتباطات		M3, M10, M14
تعاملات		M8, M9, M12
فرآیند سیاست‌گذاری		M2, M9, M13
فرآیند تصمیم‌گیری		M1, M4, M7, M12, M15
فرآیند تدریس		M1, M6, M11
فرآیند آموزش		M5, M8, M9
فرآیند یادگیری		M2, M10, M14
عامل فرآیندی		

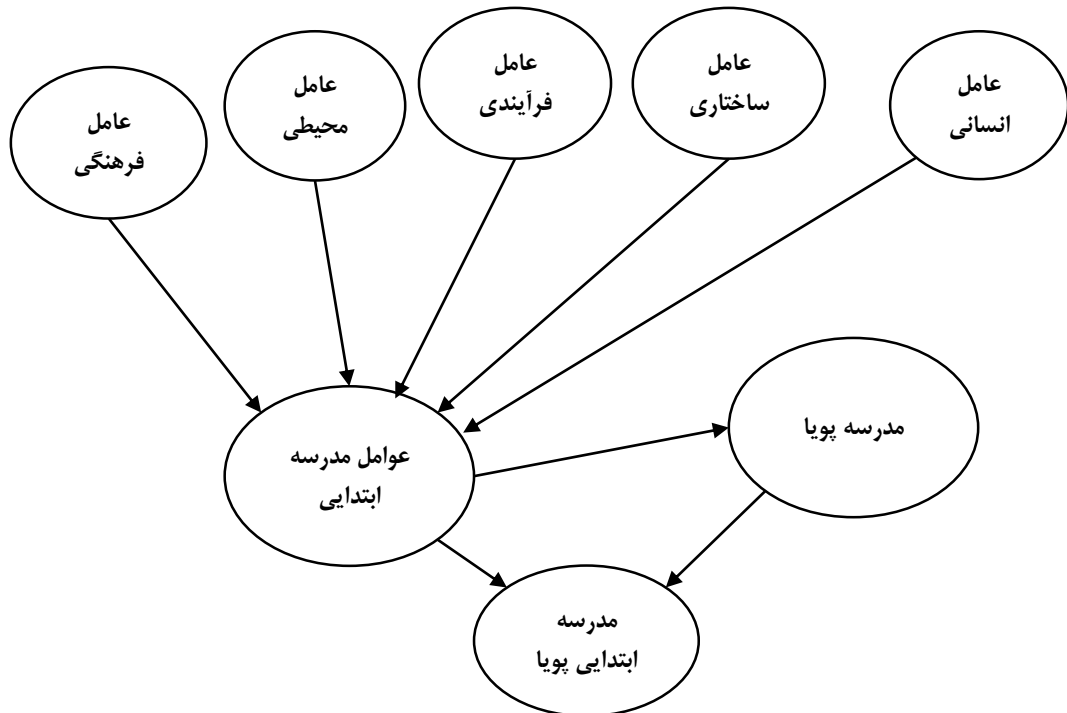
M1, M4, M11	قوانین و مقررات	عامل محیطی
M3, M8, M13	سیاست	
M7, M12, M15	چشم‌انداز	
M1, M4, M10, M13	برنامه	
M5, M8, M10	راهبرد	
M6, M7, M13, M15	والدین	
M3, M5, M9, M12, M14	فناوری	
M4, M7, M10, M11	فضای مجازی	
M6, M8, M13	فضای باز	
M1, M5, M11	ارزش‌ها	
M3, M7, M10	انتظارات	
M2, M9, M12	هنجارها	
M6, M8, M14	معیارها	
M1, M5, M10, M13	مشارکت	
M2, M3, M6, M9	تغییر	
M5, M7, M11	رشد	
M4, M9, M12, M13	سازگاری	
M1, M5, M10	پاسخ‌گویی	
M2, M3, M10	نوآوری	عامل پویایی
M5, M8, M14	انعطاف‌پذیری	
M6, M9, M11, M15	چابکی	
M5, M9, M10	رقابت	
M2, M3, M12	پیچیدگی	
M3, M7, M14, M15	بهبود و توسعه	

بنابراین نتایج حاصل از ۱۵ مصاحبه انجام‌شده، از طریق کدگذاری باز و محوری با استفاده از نرم افزار اطلس تی^۱، نشان داد که ۶ مقوله عامل انسانی، عامل ساختاری، عامل فرآیندی، عامل محیطی، عامل فرهنگی، عامل پویایی از مؤلفه‌های مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی هستند. در ادامه از طریق نرم‌افزار SPSS به تحلیل ویژگی‌های جمعیت-شناختی نمونه‌های پژوهش و سپس به تحلیل نتایج حاصل از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار آموس^۲ به سؤال‌های پژوهش پاسخ داده شد.

جدول ۳- حمایت‌های نظری و تجربی تحلیل محتوای پژوهش

ملاک	نمونه حمایت پژوهشی و تجربی
عامل انسانی	(Mashaykhei, 2018); (Mohebzadegan, 2014); (Seifunraghi, 2012); (Vanlaar, 2016); (Bush, 2017); (Dosti, 2019)
عامل ساختاری	(Linda Darling-Hammond, 2020); (Taufik Ridwan, Nurdin Ibrahim, Moch. Syarif Sumantri, 2019); (Johara, 2018); (Jappinen, 2017); (Abdullahzadeh, 2017); (Haji Babayi, 2013)
عامل فرآیندی	(Kirsten W. J. Touw, 2019); (Rivers & Kinchi, 2019); (Esfandiar, 2019); (Hashemi & Ansari, 2017); (Mir, 2016); (Saffarzadeh & Karbalaeei, 2014)
عامل محیطی	(Taufik Ridwan, Nurdin Ibrahim, Moch. Syarif Sumantri, 2019); (Tafti, 2019); (Tughraei, 2019); (JalanUdayana, 2017); (Grau, 2016); (Adams, 2013); (Lourmpas & Dakopoulou, 2014)
عامل فرهنگی	(Mohebzadegan, 2014); (Grau, 2016); (Adams, 2013)
عامل پویایی	(Linda Darling-Hammond, 2020); (Taufik Ridwan, Nurdin Ibrahim, Moch. Syarif Sumantri, 2019); (Golchub, 2018); (Groff, 2013)

1 Atlas Tin
2 AMOS

شکل ۱ - الگوی مفهومی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی

سؤال دوم: الگوی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی تا چه حد از اعتبار و پایایی لازم برخوردار است؟ برای بررسی و آزمون نشانگرها و مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده مقیاس تهیه‌شده از بخش کیفی تحقیق از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده گردید. برای انجام این کار تعداد ۲۳۰ پرسشنامه در بین اساتید، مدیران و معلمان مدارس استان تهران اجرا گردید که تعداد ۲۱۷ پرسشنامه عودت داده شد (۹۶٪ پاسخ‌گویی) که نتیجه تحلیل عاملی تأییدی با نرم افزار آموس بوده است.

جدول ۴- افراد نمونه منتخب

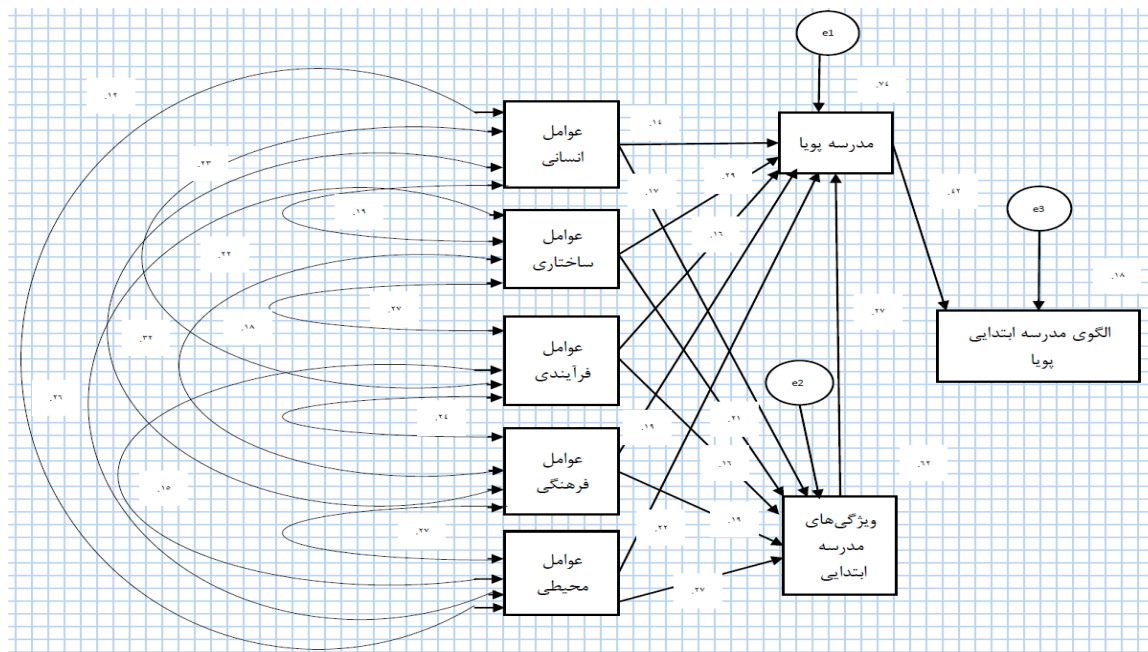
ردیف	طبقه انتخابی	تعداد جامعه آماری	حجم نمونه مناسب
۱	اساتید دانشگاه	۴۰	۱۵
۲	مدیران مدارس ابتدایی	۱۶۰	۶۲
۳	معلمان مدارس ابتدایی	۴۰۰	۱۵۳

با شناسایی هر یک از عامل‌ها شاخص‌های میانگین و انحراف استاندارد متغیرها، بیان‌کننده پراکندگی مناسب داده‌ها و شاخص‌های چولگی و کشیدگی حاکی از طبیعی بودن توزیع متغیرهای پژوهش هستند.

جدول ۵- شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
عامل انسانی	۱۹/۵۷	۳/۸۱	-۰/۶۱	۰/۸۸
عامل ساختاری	۱۸/۱۷	۴/۲۱	-۰/۷۳	۰/۵۳
عامل فرآیندی	۲۱/۷۳	۴/۳۷	-۰/۵۹	۰/۷۴
عامل محیطی	۲۱/۸۲	۴/۱۲	-۰/۵۷	۰/۹۱
عامل فرهنگی	۱۹/۴۵	۳/۱۸	-۰/۸۱	۱/۴۷
تغییر	۱۸/۸۷	۳/۸۷	-۱/۰۱	۱/۰۷
رشد	۲۰/۱۴	۴/۲۶	-۰/۹۲	-۰/۰۲
سازگاری	۱۷/۹۵	۳/۶۹	-۰/۶۸	-۰/۰۶
پاسخگویی	۱۸/۴۷	۴/۵۱	-۰/۴۹	۰/۳۸
نوآوری	۱۷/۶۸	۴/۱۷	-۱/۰۷	۰/۸۳
انعطاف‌پذیری	۱۹/۲۱	۳/۹۸	-۰/۸۱	۰/۰۴
چابکی	۱۷/۷۶	۴/۱۲	-۰/۹۶	-۰/۲۸

رقابت	۱۹/۸۴	۴/۴۷	-۰/۸۶	۰/۷۷
پیچیدگی	۲۰/۲۳	۳/۷۴	-۰/۷۹	۱/۳۲
بهبود و توسعه	۱۸/۱۹	۴/۳۲	-۰/۹۸	-۰/۸۳
مدرسه پویا	۱۹/۲۳	۳/۹۳	-۰/۷۲	-۰/۴۱
مدرسه ابتدایی	۱۸/۸۳	۴/۲۰	-۰/۵۴	۰/۵۱

شکل ۲- مدل آزمون شده

به منظور برازش الگو از طریق تحلیل مسیر و بسط روش، از رگرسیون می‌باشد. شاخص‌هایی که برای بررسی برازش مدل استفاده شده‌اند عبارت‌اند از شاخص نسبت مجذور خی ۲ به درجه آزادی (X^2/df) که مقادیر کمتر از ۳ برای آن قابل پذیرش هستند، شاخص برازش تطبیقی^۱ (CFI)، شاخص نیکویی برازش^۲ (GFI) و شاخص تعدیل نیکویی برازش^۳ (AGFI) که مقادیر بیشتر از ۰/۹ نشانگر برازش مناسب مدل هستند، مجذور میانگین مربعات (مجذور) خطای تقریب^۴ (RMSEA) که مقادیر کمتر از ۰/۰۸ نشانگر برازش مناسب مدل هستند. در شکل (۱) مدل آزمون شده پژوهش حاضر ارائه شده است.

در مدل آزمون شده ملاحظه می‌شود که مؤلفه‌های مدرسه پویا (عامل انسانی، عامل ساختاری، عامل فرآیندی، عامل فرهنگی، عامل محیطی) ضمن ارتباط و همبستگی دوطرفه با یکدیگر، بر مجموع عامل درونی یا مدرسه ابتدایی (تغییر، رشد، سازگاری، پاسخ‌گویی، نوآوری، انعطاف‌پذیری، چابکی، رقابت، پیچیدگی، بهبود و توسعه) و نیز یک عامل میانی یعنی مدرسه پویا تأثیر دارد و هم چنین عوامل درونی بر یکی از عامل میانی یعنی مدرسه پویا تأثیر می‌گذارد که این عامل نیز به نوبه خود بر مدرسه پویای ابتدایی تأثیر گذار است. مجموع متغیرهای مدرسه ابتدایی (تغییر، رشد، سازگاری، پاسخ‌گویی، نوآوری، انعطاف‌پذیری، چابکی، رقابت، پیچیدگی، بهبود و توسعه) با ضریب ۰/۲۷ بر متغیر مدرسه پویا اثر مستقیم دارند. متغیر مدرسه پویا نیز با ضریب ۰/۴۲ بر مدرسه ابتدایی پویا تأثیر گذار است.

جدول ۶- برآورد ضرایب اثر مستقیم

متغیرها	ضریب مسیر	آماره T	سطح معنی‌داری
مدرسه پویا	-	-	-
عامل انسانی	۰/۱۴	۲/۱۸	۰/۰۱
عامل ساختاری	۰/۲۹	۳/۹۵	۰/۰۱
عامل فرآیندی	۰/۱۶	۱۱/۰۳	۰/۰۰۱
عامل فرهنگی	۰/۱۹	۳/۴۸	۰/۰۱
عامل محیطی	۰/۲۲	۴/۶۴	۰/۰۱

1 Comparative Fit Index

1 Adjusted Goodness Of Fit Index

2 Adjusted Goodness Of Fit Index

3 Root Mean Square Error Of Approximation

۰/۰۰۱	۵/۴۳	۰/۲۷	ویژگی‌های مدرسه ابتدایی (تغییر، رشد، سازگاری، پاسخ‌گویی، نوآوری، انعطاف‌پذیری، چابکی، رقابت، پیچیدگی، بهبود و توسعه)
۰/۰۱	۲/۶۷	۰/۱۷	عامل انسانی
۰/۰۱	۲/۸۸	۰/۲۱	عامل ساختاری
۰/۰۰۱	۶/۷۸	۰/۱۶	عامل فرآیندی
۰/۰۱	۳/۴۸	۰/۱۹	عامل فرهنگی
۰/۰۱	۴/۵۹	۰/۳۷	عامل محیطی
۰/۰۰۱	۵/۲۳	۰/۴۲	مدرسه پویا

میزان واریانس تبیین شده متغیرهای درون‌زای مدل توسط عامل برون‌زای مدل: متغیرهای عامل انسانی، عامل ساختاری، عامل فرآیندی، عامل فرهنگی و عامل محیطی ۶۲٪ از واریانس مجموع متغیرهای مدرسه ابتدایی را تبیین می‌نمایند. هم‌چنین این متغیرها ۷۶٪ از واریانس مدرسه پویا را تبیین می‌کند. در نهایت مدرسه پویا ۱۶٪ درصد از واریانس مدرسه ابتدایی پویا را تبیین می‌کند.

جدول ۷- شاخص‌های نیکویی برازش مدل آزمون شده پژوهش

شاخص‌های برازش مطلق			
RMR	AGFI	GFI	شاخص
۰/۹۴	۰/۹۲	۰/۹۱	مقدار حاصل شده
مقدار کوچک	بیشتر از ۰/۸۰	بیشتر از ۰/۹۰	حد قابل پذیرش
شاخص‌های برازش تطبیقی			
IFI	NFI	GFI	شاخص
۰/۹۳	۰/۹۹	۰/۹۵	مقدار حاصل شده
بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	حد قابل پذیرش
شاخص‌های برازش تعدیل‌یافته			
RMSEA	PCFI	X ² /df	شاخص
۰/۰۷	۰/۷۸	۲/۹۱	مقدار حاصل شده
کمتر از ۰/۰۸	بیشتر از ۰/۶۰	کمتر از ۳	حد قابل پذیرش

برای مدل آزمون شده شاخص نیکویی برازش (GFI)، ۰/۹۱ که بیشتر از ۰/۹۰ است. شاخص نیکویی برازش تعدیل‌یافته (AGFI)، ۰/۹۲ که بیشتر از ۰/۸۰ است. ریشه میانگین مربعات باقی مانده استاندارد شده (RMR)، ۰/۹۴ که مقدار کمتر مورد قبول است. شاخص برازش تطبیقی (CFI)، ۰/۹۵ که بیشتر از ۰/۹۰ است. شاخص برازش هنجار شده (NFI)، ۰/۹۹ که بیشتر از ۰/۹۰ است. شاخص برازش افزایشی (IFI)، ۰/۹۳ که بیشتر از ۰/۹۰ است. مجذور خی ۲ بر درجه آزادی (X²/df)، ۲/۹۱. شاخص برازش ایجاز (PCFI)، ۰/۷۸ است. مجذور میانگین مربعات خطای تقریب (RMSEA) نیز ۰/۰۷ است. بر این اساس الگوی آزمون شده، پژوهش حاضر با الگوی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی و داده‌های گردآوری شده برازش مناسبی دارد و این برازش مناسب بدین مفهوم است که الگوی مدرسه پویا برای مدرسه ابتدایی پویا دارای اعتبار لازم است.

بحث و نتیجه‌گیری

الگوی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی نیازمند یافتن شاخص‌ها و مؤلفه‌های اصلی و اثرگذار و نیز برقراری ارتباط میان آن‌هاست. لذا این پژوهش باهدف طراحی و اعتبارسنجی الگوی مدرسه پویا انجام شد. در بررسی پیشینه پژوهش‌ها، نتایجی همسو با بعضی از مؤلفه‌های این پژوهش گزارش شده است. در این پژوهش‌ها به بررسی برخی از مقوله‌های مدرسه پویا و یا مفهومی از بویایی پرداخته شده است. در پژوهش (Hsia. et al, 2019) (Gamoran & Femand, 2018)، (Taufik Ridwan, et al 2019) به مؤلفه تغییر و بهبود مستمر اشاره کرده‌اند که مدرسه پویا به هنگام مواجه شدن با تغییر و تحولات محیطی به منظور پاسخگو بودن به ذی‌نفعان خود تغییر ماهیت می‌دهند. با فراهم کردن محیط مطلوب بر پذیرش تغییر، نگرش مثبت به تغییرات و ایجاد شرایط تغییر، بر تغییر رفتار و تغییر فرهنگ در جهت بویایی تلاش می‌کند. هم‌چنین (Pennings, 2018)، (Hussei.M, 2018)، (Shutterstock. et al, 2019)، (Hsiao. et al, 2019)، (Kirsten W. J. Touw, 2019)، (Hughes, 2017)، (Spilt. et al, 2012)، (et al 2014) در پژوهش خود اثرات عامل انسانی و توجه به نیازها و علایق فردی را در رسیدن به مدرسه پویا تأیید کرده بودند. (Hashemi & Ansari, 2017)، (Lightbody, 2010) در پژوهش خود نقش مشارکت‌پذیری افراد و تشکیل تیم را در مدرسه پویا نشان داده و اثرات آن را در بویایی مدرسه تأیید کرده بودند. (Jappinen, 2017)، (Schoemaker. et al 2018)، (Rashid, 2011) نشان دادند که پژوهش محوری به کلیه عامل فرهنگ پژوهشی، نگرش مثبت به نوآوری و استفاده از فناوری در آموزش و ارتباطات تأکید می‌کند. هم‌چنین (Bush, 2017)، (Hussei.M 2018)، (Rivers & Kinchin 2019) بیان کرده‌اند که تفکر گرایی کلیه

ویژگی‌های حرفه‌ای و آموزشی معلم در ساختن محیط تدریس و یادگیری پویا مؤثر است. (Shutterstock et al, 2019) نشان می‌دهد که ویژگی‌های مدرسه ابتدایی (تغییر، رشد، سازگاری، پاسخ‌گویی، نوآوری، انعطاف‌پذیری، چابکی، رقابت، پیچیدگی، بهبود و توسعه) از شاخص‌های مدرسه پویاست.

پویایی به‌عنوان یکی از اهداف اصلی آموزش و پرورش مطرح بوده است که هم با ساختار و هم با فرآیندها در ارتباط است. Wayne et al, (2016). مدرسه سیستمی پویاست که هم ثبات و هم انعطاف‌پذیر، هم روابط ساختاری مستحکم و هم روابط ساختاری منعطف دارد. مدرسه در مقام قرارگیری نقش‌ها و روابط، ایستا نیست (Flip Klijn, 2019) برای بقا باید سازگار شود و برای سازگاری باید تغییر کند. بنابراین تناسب ویژگی‌های مدارس پویا با ویژگی‌های رشدی، جسمی، شناختی، عاطفی و... مخاطبان آن، باعث همسویی و هماهنگی بیشتر و در نتیجه اثربخشی بیشتر آن خواهد شد (Gamoran, 2018) بر اساس مطالعات موجود یکی از ویژگی‌های مهم مدارس پویا، انعطاف‌پذیری است و این انعطاف‌پذیری باید در حوزه‌های محیط یادگیری، برنامه‌ریزی، طراحی فضای درونی مدارس و ویژگی‌های فردی افراد و... مدنظر قرار گیرد. صاحب‌نظران معتقدند انعطاف‌پذیری محیط آموزشی را می‌توان از طریق طراحی اجزای انعطاف‌پذیر، فضای انعطاف‌پذیر، اختصاص دادن فضای زیاد به کلاس‌ها برای رخ دادن فعالیت‌های چندگانه، متفاوت و یکپارچگی محیط یادگیری به‌وجود آورد.

در تبیین نتایج به‌دست‌آمده می‌توان بیان داشت که عامل انسانی، آن دسته از ویژگی‌هایی هستند که به‌وسیله دستاوردهای افراد حاصل می‌شوند و در یک دوره زمانی نسبتاً کوتاه به دست نمی‌آیند؛ برای مثال آفرینش ذهنی مدیران و معلمان در امور محوله از این دسته‌اند. توجه به نیازها و علائق شخصی افراد، از طریق ایجاد انگیزه، تعهد و افزایش عواطف و هیجانات مثبت حاصل می‌شود. در مدرسه پویا، مدیر، مشتاق به مدرسه، معلم و دانش‌آموز است. او دارای دیدی کلان‌نگر، علاقه‌مند و هدایتگر تغییر و نوآوری، دارای کارایی شخصی و میان‌فردی بالا، بااخلاق، فعال با ارتباطات شفاف، محرک توانمندی‌های سرمایه‌ی انسانی، تقویت‌کننده‌ی مشارکت‌پذیری افراد و هدایت‌گر فعالیت‌ها تا رسیدن به اهداف در سطوح عالی است. او علاوه بر اقتدار قانونی دارای اقتدار معنوی بوده و با مهارت‌های مختلف در هدایت بحران، زمان، مشارکت، آموزش، با اقتضائات محیط پیرامونی کاملاً آشناست. رشد تفکر مدیران و معلمان و در نظر گرفتن سلامت روانی آنان و همچنین رضایتمندی افراد از انجام امور آموزشی و کار در مدرسه و به‌روزمندی همه‌ی افراد از عوامل انسانی مدرسه پویا می‌باشد. مقوله بعدی که در این پژوهش به آن اشاره شد ابعاد ساختاری است که یکی از اساسی‌ترین موضوع در مدرسه پویا است. یعنی تعریف دقیق وظایف سازمانی و مشخص بودن وظایف، نقش‌ها، ارتباطات و تعاملات مدرسه با محیط آموزشی خارج از مدرسه و نظم و انضباط سالم بر مدرسه می‌باشد. همچنین حاکم بودن رهبری تحولی چون این مدارس نیازمند رهبران تحولی جهت دستیابی به اهداف خود هستند. رهبران تحولی تأثیر شگرفی بر زیردستان خود دارند، تعهد زیردستان را به اهداف برانگیخته و آن‌ها را توانمند می‌کنند. این رهبران نیازهای سطح بالای زیردستان را تحریک می‌کنند، به‌نحوی که زیردستان تمایل شدیدی به صرف‌نظر کردن از نیازهای اولیه خود، به نفع نیازهای فردی، گروهی و سازمانی سطح بالاتر پیدا می‌کنند.

عامل فرآیندی نیز یکی دیگر از موارد شناسایی شده در مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی در این پژوهش بود. در این خصوص می‌توان به این نکته اشاره کرد که فرآیند تدریس و آموزش و فرآیند یادگیری از زیر مقوله‌های این بعد هستند. در مدرسه پویا، معلم قادر به تشخیص قابلیت‌ها و نقاط قوت و ضعف خود است و می‌تواند سطح بلوغ فکری و روانی خود را ارتقا دهد. می‌تواند برنامه‌های آموزشی و تربیتی خود را به‌گونه‌ای سازمان‌دهی نماید تا زمینه برای رشد و توسعه ظرفیت‌های وجودی و دستیابی دانش‌آموزان به مراتب حیات طیبه فراهم شود. معلم این مدرسه از نظر جسمی، دانش و مهارت حرفه‌ای در سطح بالا قرار داشته و دائم صلاحیت‌های حرفه‌ای خود را موردسنجش قرار می‌دهد و استخدام او منوط به داشتن آمادگی در حد مطلوب است. معلم در این مدرسه معلم پژوهنده است و از کنار مسائل آموزشی و تربیتی به‌سادگی عبور نمی‌کند. همچنین یادگیری و تدریس پویا از دیگر ویژگی‌های مدرسه پویا است. که در این زمینه می‌توان به موضوعی که جدیداً به عناصر آموزش و یادگیری اضافه شده است بانام منطق یادگیری اشاره کرد که به‌صورت "اصل منطق یادگیری" نیز قابل طرح است. این اصل به‌صورت کلی به سؤال «چرا فراگیران باید یاد بگیرند؟» پاسخگو می‌باشد. برای پاسخ به این سؤال لازم است ابتدا علت و سپس چگونگی و عوامل یادگیری موردتوجه باشند از علل کلی چرایی یادگیری فراگیران می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- تناسب آموزش و یادگیری با اهداف سیستم‌های کلان آموزشی و ملی

۲- تناسب آموزش و یادگیری با ابعاد وجودی انسان

۳- توانایی برآوردن انتظارات آموزشی و یادگیری

با دقت در این موارد می‌توان گفت که یادگیری حاصل از فرایند آموزش؛ فراگیر را در مسیر کمک به تحقق اهداف کلان سیستم آموزشی و فراسیستم آن یعنی کلیت یک کشور و حتی جامعه جهانی قرار می‌دهد؛ انسان به‌صورت فطری کنجکاو طالب دانستن بوده و از اساسی‌ترین نیازهای انسان برای زندگی یادگیری است و همچنین در نتیجه یادگیری فراگیران است که می‌تواند ادعا کرد نظام آموزشی به‌عنوان خرده

نظامی از سیستم بزرگ‌تر از خود، به اهداف خود رسیده و مأموریت خود را به انجام رسانده است و سیستم آموزشی توانایی تغییر در دانش، نگرش و مهارت یادگیرندگان را داشته است. بر اساس این اصل، برای تحقق یادگیری لازم است عناصر مختلف فرایند آموزش و یادگیری با یکدیگر سازگاری داشته، مکمل و تقویت‌کننده هم باشند. بنابراین لازم است مدرسان (یاد دهنندگان) به‌طور مستمر بعد از پایان هر نوع آموزشی، مجموعه عوامل مؤثر در فرایند آموزش و یادگیری و سهم و تأثیر هر کدام را بررسی و در صورت نیاز اصلاح لازم را در نقش و جایگاه، کیفیت و کمیت عناصر آموزشی انجام دهند.

از مقوله‌های دیگر این پژوهش عامل محیطی می‌باشد که شامل توجه به قوانین و مقررات حاکم بر جامعه و مدرسه چشم‌اندازهای آموزشی کشور و برنامه‌های آموزشی مصوب در سازمان آموزش و پرورش است. همچنین همراهی و همکاری والدین در امور مدرسه و ارتباطات با محیط پیرامون مدرسه می‌باشد از زیر مقوله‌های مهم این مقوله به‌کارگیری تکنولوژی جدید در امور آموزش، استفاده از فناوری روز پیشرفته و فضای مجازی به‌منظور بهره‌برداری مدیران، کارکنان، معلمان و دانش‌آموزان است. پنجمین مقوله شناسایی شده م ابعاد فرهنگی است. ریز مقوله‌های این بخش توجه به ارزش‌های موجود در جامعه پیرامون آموزش و یادگیری و در نظر گرفتن انتظارات جامعه و ذی‌نفعان از آموزش مدرسه همچنین مشارکت دادن ذی‌نفعان، فرهنگ نوآوری و جو باز است. این مدارس استانداردهای علمی کار و رویه‌ها را با امور مدرسه سازگار و نوعی تطبیق‌پذیری با تغییرات روز و جهانی دارند. ابعاد پویایی از شاخص‌ترین مقوله‌هایی است که تغییر و عدم ثبات مدرسه را به‌صورت مستمر و مطابق با شرایط جامعه دربردارد. بر اساس مؤلفه تغییر و بهبود مستمر کلیه ویژگی‌های مدیریتی و هم‌سویی با تغییرات محیطی و جهانی که برای پویایی مدرسه لازم است. تحقیقات مرتبط نشانگر این هستند که مدرسه پویا به هنگام مواجه شدن با تغییر و تحولات محیطی به‌منظور پاسخگو بودن به ذی‌نفعان خود تغییر ماهیت می‌دهند. بنابراین سیاست‌های آموزشی معلمان، در جهت پویایی تغییر داده می‌شود. مدیر مدرسه پویا افراد و کارکنان خود را در بهبود مستمر درگیر می‌نماید تا منابع انسانی توانمند داشته باشد. این بعد زمینه‌ساز آموزش و یادگیری در تغییر دیدگاه‌های نظری می‌باشد در نتیجه از ابزارهای کارآمد و نیروهای مجرب استفاده می‌شود. با فراهم کردن محیط مطلوب بر پذیرش تغییر، نگرش مثبت به تغییرات و ایجاد شرایط تغییر، بر تغییر رفتار و تغییر فرهنگ در جهت پویایی تلاش می‌شود و همچنین ایجاد و طراحی سیستم آموزشی برحسب سیستم‌های پویا و متنوع سازی محیط آموزشی برای ایجاد تحولی در جامعه یادگیری گام‌های بلندی برداشته می‌شود. بنابراین مدرسه‌ی پویا می‌تواند به‌عنوان راهی برای برون‌رفت از وضع موجود و پاسخ‌گویی مدارس که در جهت تحولات محیطی و نیازهای جامعه نیست، مورد توجه قرار گیرد.

در تبیین کلی نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش می‌توان بیان کرد که مدل به‌دست‌آمده نگاه نسبتاً جامع‌تری نسبت به بررسی روابط بین ابعاد داشته است و تلاش شده است تا تمام جوانب انسانی، فرهنگی، ساختاری و محیطی در شناسایی مقوله‌ها مدنظر باشد و به همخوانی بین مقوله‌ها و عملکرد مدارس ابتدای توجه شود. لذا توجه به این مفاهیم موجبات تغییر و پویایی و همگام شدن با تغییرات جهانی و دوری از ایستایی همراه خواهد داشت. یافته‌های این پژوهش در بخش کمی می‌تواند مورد استفاده مسئولین سازمان آموزش و پرورش قرار گیرد تا با ایجاد دیدی جامع تمام مدارس ابتدایی را به سمت عملکرد مدرسه پویا هدایت کنند و تلاش کنند تا با ارتقای مؤلفه‌های مدرسه پویا موجبات تغییر و پویایی صحیح و همه‌جانبه‌ی مدارس ابتدایی در جهت مدرسه پویا را نیز میسر سازند.

پیشنهادهای کاربردی پژوهش

بر اساس یافته‌های پژوهش و پاسخ سؤال اول پژوهش «مؤلفه‌های مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی کدامند؟» پیشنهاد می‌گردد که در تمام مراحل پویایی آموزش و توسعه مدارس ابتدایی از جمله تغییر، رشد، سازگاری، پاسخ‌گویی، نوآوری، انعطاف‌پذیری، چابکی، رقابت، پیچیدگی، بهبود و تحرک مدارس ابتدایی، عوامل اصلی و مقوله‌های کلی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی یعنی عامل انسانی، عامل ساختاری، عامل فرآیندی، عامل فرهنگی و عامل محیطی، مورد توجه قرار گیرند. مطابق یافته‌های این پژوهش هر شش مقوله اصلی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی، نیاز به توجه بیشتر و تقویت دارند. بر اساس یافته‌های پژوهش و پاسخ سؤال دوم پژوهش «ارتباط مؤلفه‌های مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی چگونه است؟» پیشنهاد می‌گردد که ارتباط شش مقوله کلی؛ عامل انسانی، عامل ساختاری، عامل فرآیندی، عامل فرهنگی، عامل محیطی و ویژگی‌های مدرسه ابتدایی مورد توجه قرار گرفته و در هر مقوله کلی، زیر مقوله‌های آن تقویت شوند. البته به این نکته باید توجه داشت که عامل فرهنگی و محیطی در اختیار نبوده و تحت کنترل کمتری نسبت به عامل انسانی، عامل ساختاری، عامل فرآیندی و ویژگی‌های مدرسه ابتدایی قرار دارند. بنابراین با در نظر گرفتن اختیار کمتر و تحت کنترل بودن عامل فرهنگی مدرسه پویا (ارزش‌ها، انتظارات، هنجارها، معیارها و مشارکت) و محیطی مدرسه پویا (قوانین و مقررات، سیاست، چشم‌انداز، برنامه، راهبرد، والدین، فناوری، فضای مجازی و فضای باز) به تقویت عامل انسانی مدرسه پویا (آفرینش ذهنی، تفکر، نیاز، علایق، اهداف، تعهد، انگیزه، هیجان، عواطف، سلامت روان، رضایتمندی، شناخت، خلاقیت، شخصیت، باور و روزآمدی)، عامل ساختاری مدرسه پویا (وظایف، نقش، سلسله مراتب، رهبری، نظم و پیشرفت، ارتباطات و تعاملات) عامل فرآیندی مدرسه پویا (فرآیند سیاست‌گذاری، فرآیند تصمیم‌گیری، فرآیند تدریس، فرآیند آموزش و فرآیند یادگیری)

و هم چنین عامل بویایی مدرسه ابتدایی (تغییر، رشد، سازگاری، پاسخ‌گویی، نوآوری، انعطاف‌پذیری، چابکی، رقابت، پیچیدگی و بهبود و توسعه) پرداخته شود.

بر اساس یافته‌های پژوهش و پاسخ سؤال سوم پژوهش «آیا الگوی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی از اعتبار لازم برخوردار است؟» پیشنهاد می‌گردد با در نظر گرفتن اعتبار الگوی حاصل از این پژوهش (الگوی مدرسه پویا برای مدارس ابتدایی)، در میان جامعه علمی استادان و فعالان آموزش و پرورش و مدارس ابتدایی، به نتایج پژوهش دقت نظر کامل داشته و در راستای کاربردی شدن آن بستر لازم فراهم و اهتمام صورت گیرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

پژوهش‌گران اطمینان می‌دهند در تمام مراحل انجام تحقیق و تهیه گزارش پژوهش، اصول اخلاق پژوهشی از قبیل رعایت کامل حقوق شرکت‌کنندگان، صداقت و امانتداری علمی، حقیقت‌جویی و... به‌طور کامل رعایت شده است.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شده است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Abbasinia, M. (2012). Happy schools for happy students. Qom: Publications of the Holy Quran Society. (In Persian).
- Abdullahzadeh, H. Abbasian, H. & Ali Nejad, M. (2017). Explain the role of school empowerment structure in school effectiveness mediated by teachers' academic optimism. *Journal of Educational Studies*, 6 (2), 74-51. (In Persian).
- Adams, J. W. (2013). A case study: Using lesson study to understand factors that affect teaching creative and critical thinking in the elementary classroom. Drexel University.
- Ahadi, R. M., Delavar, A., & Padrvand. (2013). Teaching creativity to students and its effect on increasing the level of fluid components, initiative, flexibility, expansion. *Innovation and Creativity in the Humanities*, 3 (1), 1-18. (In Persian).
- Ansari, A. (2017). Comparison on Mira teaching and dynamic teaching. The first. National conference and new researches of Iran and the world in psychology and educational sciences. Tehran: Law and Social Sciences. (In Persian).
- Bush, T. (2017). The enduring power of transformational leadership. In: SAGE Publications Sage UK: London, England.
- Chang, C.-P., Chuang, H.-W., & Bennington, L. (2011). Organizational climate for innovation and creative teaching in urban and rural schools. *Quality & Quantity*, 45(4), 935-951.
- Creswel, J. W., & Clark, V. L. P. (2014). Mixed method researches, designing and carrying out.
- Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2020). Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science*, 24(2), 97- 140.
- ..Dugani Aghchghloo, Maryam, and Zamani Bakhsh, Razieh. (2017). Investigating the effect of dynamic yard on the vitality of students of Navab Safavid Elementary School in Bandar Abbas. *Quarterly Journal of Psychological Studies and Educational Sciences*. No. 22, 120-107. (In Persian).
- Dosti, V. & Vakaviani. (2019). Identification of technological factors affecting the refresher of schools in Sarpol-e Zahab city. *Journal of Educational Psychology*, 15 (52), 183-201. (In Persian).
- Elmore, R. F., Peterson, P. L., & McCarthey, S. J. (1996). *Restructuring T Bass Inc.*, Publishers, 350 Sansome Street, San Francisco, CA 94104; Web site: <http://www.Josseybass.Com>.

- Esfandiar, M. (2019). Designing a lively school model in the education system. Master Thesis. Faculty of Humanities. Amol Higher Education Institute. (In Persian).
- Faraghkash, R. (2016). Dynamic school design with the approach of increasing the creativity of elementary students. Senior Thesis. Faculty of Art and Architecture. Roozbehan Institute of Higher Education. (In Persian).
- Gamoran, A., & Fernandez, C. M. (2018). Do charter schools strengthen education in high-poverty urban districts?
- Golchub, Kh. (2019). Designing, evaluating and presenting a dynamic school model for Iranian primary schools. Senior Thesis. Faculty of Humanities. Islamic Azad University, Yadgar Imam Branch.
- Grau, N. (2016). A dynamic model of elementary school choice. Santiago
- Groff, J. (2013). Dynamic systems modeling in educational system design & policy. Journal of New Approaches in Educational Research (NAER Journal), 2(2), 72-81.
- Heidarifard, R. (2016). Design, test and propose an innovative school model of mixed research. PhD. thesis. Kharazmi University, (In Persian).
- Hsiao, C.-T., Peng, H.-L., & Lee, B. C.-Y. (2019). A Dynamic Demand- Supply Model for Elementary School Teachers in Taiwan. International Journal of Electronic Business Management, 7, (3)
- . Jahed, Hossein Ali (2016). The booklet of the workshop on the need-based teaching plan, the educational deputy of the Representation of the Supreme Leader in universities, has not been published. (In Persian).
- JalanUdayana, S. (2017) Creating Dynamic Learning Environment to Enhance Students' Engagement in Learning Geometry.
- Jappinen, A.-K. (2017). Analysis of leadership dynamics in educational settings during times of external and internal change. Educational Research, 59(4), 460-477.
- Johara, K. (2018). Dynamic capabilities in times of educational change: the viewpoint of school leadership.
- . Karami, M. Pajohanfar, N. (2015). Creative creative elementary school for tomorrow's generation, in order to create creativity in students. First National. Conference on Urban Planning, urban Management and Sustainable Development. (In Persian).
- . Klijn, F., Pais, J., & Vorsatz, M. (2019). Static versus dynamic deferred acceptance in school choice: Theory and experiment. Games and Economic Behavior, 113, 147-163.
- Lightbody, I. D. (2010). Shared leadership in Queensland schools: A collective case study. Queensland University of Technology.
- Lourmpas, S., & Dakopoulou, A. (2014). Educational leaders and teachers' motivation for engagement in innovative programmes. The case of Greece. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 116, 3359-3364.
- Najafi, M., Maghami, H., & Jafari, N. (2017). Investigating the use of new educational technologie and its relationship with students' academic achievement. Teaching and learning technology, 2(5), 81-106. (In Persian).
- Nasiri Darian, N. (2015). Designing an educational space with a bio-based architecture approach (a case study of designing Alborz High School in Tehran). Master Thesis. Faculty of Art and Architecture, Roozbehan Higher Education Institute. (In Persian).
- Mashayekhi, A. (2018) System Dynamics. Tehran, first edition. Ariana Ghalam, pp: 1-30. (In Persian).
- Mir, S. (2016). Investigating the effect of dynamic evaluation method on learning the concept of cultivar cultivar in the first grade of elementary school. Senior Thesis. Faculty of Psychology and Educational Science, Allameh Tabatabai University. (In Persian).
- Mofidi, Farkhondeh (2015). Preschool and elementary education. Tehran: Payam-e- Noor University, pp: 40-50. (In Persian).
- . Mohammadpour, Ahmad (2013). Qualitative research method: Anti- method (logic and design in qualitative methodology) Tehran: Sociology. (In Persian).
- Mohammadzadeh, Zeinab, and Keyvan, Salehi (1394). Pathology of scientific vitality and dynamism in scientific and academic centers. Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies, 11 (3), 25-1. (In Persian).

- Mohebzadegan, Y., Pardakhtchi, Qahramani, Faraskhah, & Maghsoud (2014). Develop a model for the growth of faculty members with an approach based on data theory. *Journal of Research and Planning in Higher Education*, 4(70), 25-1. (In Persian).
- Mohsenpour, B. (2017). *Educational Planning*, Tehran: Madrasa Publications, PP: 73- 123. (In Persian).
- Rashid, K., Hussain, M., & Nadeem, A. (2011). Leadership and innovation in a school culture: How can a leader bring about innovation in the school culture? *Journal of Elementary Education*, 21(1), 67-73. (In Persian).
- Ridwan, T., N. I., & M. S. S. (2019). Islamic Boarding School Learning Organization: Analysis of Learning Dynamic, Organizational Transformation and Application of Technology *International Journal of Engineering and Advanced Technology*, 8(5c).
- Rivers, C., & Kinchin, I. (2019). Dynamic Learning: Designing a Hidden Pedagogy to Enhance Critical Thinking Skills Development. *Management Teaching Review*, 4(2), 148-156.
- Schermerhorn Jr, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (2009). *Fundamentos de comportamento organizacional*: Bookman Editora.
- Schoemaker, P. J., Heaton, S., & Teece, D. (2018). Innovation, dynamic capabilities, and leadership. *California Management Review*, 61(1), 15-42.
- Selden, S. C., Sowa, J. E., & Sandfort, J. (2006). The impact of nonprofit collaboration in early child care and education on management and program outcomes. *Public Administration Review*, 66(3), 412-425.
- Seifunraghi, M., Karimpajohanfar, N., Ghobadian, M., Muslim, N., & Ezzatullah, A. (2012). Research community is an effective method in children's social development. *Journal of Thought and Child*, 4 (2), 37-58.
- Shutterstock, M. T., & U. w. (2019). *OECD Future of Education 2030 Making Physical Education Dynamic and Inclusive for 2030 International Curricula Analysis*.
- Spilt, J. L., Hughes, J. N., Wu, J. Y., & Kwok, O. M. (2012). Dynamics of teacher–student relationships: Stability and change across elementary school and the influence on children’s academic success. *Child development*, 83(4), 1180-1195.
- Tafti, F. (2019). *Designing an open space model for primary schools in Yazd*. Senior Thesis. Faculty of Art and Architecture and Yazd University. (In Persian).
- Taufik Ridwan, N. I., Moch. Syarif Sumantri. (2019). Islamic Boarding School Learning Organization: Analysis of Learning Dynamic, Organizational Transformation and Application of Technology. *International Journal of Engineering and Advanced Technolog*, 8(5C), 2249 8958.
- Touw, K. W., Vogelaar, B., Bakker, M., & Resing, W. C. (2019). Using electronic technology in the dynamic testing of young primary school children: predicting school achievement. *Educational Technology Research and Development*, 67(2), 443-46.
- Tughraei, M T., Mir Ahadi, S. & Hashemi, S. (2019). Designing an entrepreneurial education model in school. *Educational Innovations*, 18 (3), 59-82. (In Persian).
- Turani, H., Aghaei, A., & Manteghi, M. (2013). Global experiences in the field of educational innovations from the perspective of production methods, acceptance and implementation of innovation in public education in Iran. *Journal of Educational Innovation*, 11 (43), 41-7. (In Persian).
- Vanlaar, G., Kyriakides, L., Panayiotou, A., Vandecandelaere, M., McMahan, L., DeFraine, B., & Van Damme, J. (2016). Do the teacher and school factors of the dynamic model affect high-and low-achieving student groups to the same extent? A cross-country study. *Research Papers in Education*, 31(2), 183-211.
- Younesi, Fakhrrallah. (2009) Human relations in Shad school. *Efficient Schools Quarterly*, 2(2), 35-62